Mano pasaulis mirė. Kai sužinojome diagnozę, atrodė, kad suskambo kažkoks varpas, ir pasaulis mirė.

Kornelija, kaip save pristatytum? Kas tu esi?

Labai norėtųsi išvengti patoso, skambių išsireiškimų, bet atrodo, kad viskas, kas buvo, dabar yra perrašoma. Aš tik pradedu matyti kontūrus, vis dar esu perrašymo procese. O gal jis yra įvykęs. Gal tik aš, kaip neregys, dar bandau suprasti, kas yra apie mane, kas – jau nebe apie mane, kas man priklauso, kas jau nebepriklauso. Tai yra labai skausmingas procesas... Ir aš kažkaip... Kažkaip mokausi priimti naują save, priimti tai, kas man atsitiko, ir kartu atrasti tapimo nauju žmogumi džiaugsmą. Tai, apie ką kalbame, mane labai pakeitė.

Gal tuomet galime pradėti nuo to, kas tu buvai?

Aš buvau menotyrininkė, parodų kuratorė. Bent jau norėjau tokia būti. Visa savimi buvau mene ir vis dar esu mene. O kaip žmogus, man regis, aš iš viso nebuvau gimusi. Tuomet, kai nutiko Bazilė – kai ji gimė, jau tada viskas ėmė labai stipriai keistis. Ir ta nuojauta, kad viskas labai stipriai keisis, jau buvo. Tik aš nesupratau, apie ką tai yra. To buvo neįmanoma suprasti.

Aš buvau labai sociali, manęs buvo labai daug. Turėjau daug draugų, pažįstamų, keliavau po Europą, pasaulį, vežiojau parodas. Aš iš savęs tikėjausi labai daug, kiti taip pat. Kėliau sau labai aukštus reikalavimus. O Bazilė tiesiog įsiveržė, tarsi iš kito pasaulio. Tarsi iš antgamtinio pasaulio, nepaklūstančio jokiems dėsniams. Viskas vertėsi su žinia apie Bazilę – ir manyje, ir aplinkoje, viskas pradėjo kisti, ir tarsi pati erdvė pradėjo tankėti. Tą aplinkos sutankėjimą pakelti buvo labai sunku. Dar bandžiau kvėpuoti ankstesniu ritmu ir dvasia. Jau tada buvo manoma, kad reikia eiti į renginius su vaikais, neužsidaryti namie. Nesupratau, kodėl man nepavyksta. Buvo tikrai nelengva. Bazilei manęs reikėjo visos! Kažkam kitam manęs, mano savasties, reikėjo visos, reikėjo mano tarnystės... O prie tarnystės aš nebuvau pratusi. Nesupratau, kaip manęs gali reikėti visos – va taip, be klausimų – nesvarbu, ar aš noriu, ar ne. Anksčiau maniau, kad tarnystė yra toks malonumas. Bet pasirodė, kad yra kitaip...

Bazilė gimė, augo, tu atitolai nuo sociumo, bet gal visgi pavyko rasti toje tarnystėje džiaugsmo?

Jau tada (*kai gimė Bazilė)* atkrito daug žmonių. Aš pradėjau gyventi kitu ritmu nei mano draugai. Mums nepavyko sinchronizuotis. Ir tada vienatvės dūris jau buvo jaučiamas. Bet paskui atradome darželį, ir pro tą vienatvės skylę įvyko įkvėpimas... Kol nežinojome apie Bazilės ligą...

Kaip sužinojote?

Įtarimas man buvo kilęs vasarą, kai pamačiau, kad ji beveik negali paeiti mišku. Ten daug šaknų, Bazilei buvo be galo sunku eiti. Mes pradėjome ieškoti priežasties, bet šeimos gydytoja sakė, kad čia nieko tokio. Bazilei dar nebuvo trejų. O tuomet darželio auklėtoja Eglė atkreipė mano dėmesį į tai, kad Bazilė nuolat trumpam praranda pusiausvyrą, ir mes susirūpinome, lankėmės pas visus gydytojus, kol viena gydytoja pasakė: „Čia gali būti kažkas rimta." Ji išrašė siuntimą... Diagnozė – piktybinis ketvirto laipsnio smegenų navikas su daugybinėmis metastazėmis stuburo dangaluose ir smegenyse.

O Bazilė jautėsi gerai... Tikriausiai jums tai buvo netikėta žinia?

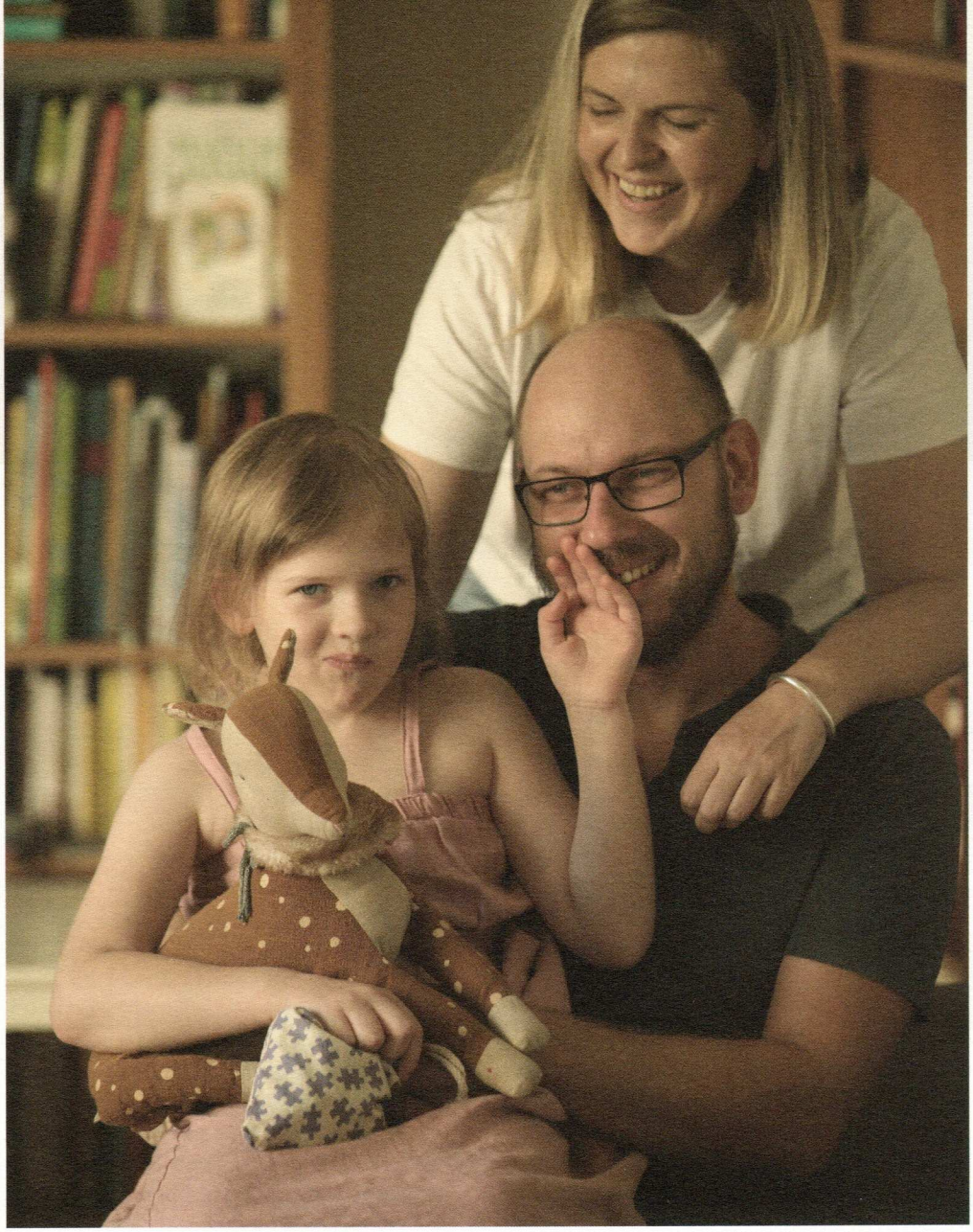
Kai pranešė diagnozę, aš įėjau tarsi į rūką. Pamenu, man pasiūlė vaistų, nes tuo metu buvau viena su Bazile. Aš atsisakiau. Ir viskas. Parašiau žinutę vyrui, dar mamos paprašiau atnešti vieną maldą ir paskendau rūke. Tame rūke prabuvau labai ilgai, gal dvejus metus. Sunku jį apibūdinti. Dabar manau, kad tai buvo lyg malonės rūkas. Įsijungė komanda veikti, daryti, o visa kita atsijungė. Aš beveik neverkiau.

Kaip reagavo aplinkiniai – vyras, mama, draugai?

Mama puolė į nuolatinę maldą. Maldą dienomis ir naktimis. Ji suorganizavo vienuolynus, maldininkų grupes, pavienius asmenis, apvaikščiojo bažnyčias, užpirko Mišias. Už mus meldėsi tikriausiai visų konfesijų žmonės, kas tik galėjo, visur pasaulyje. Prisimenu: tik chemija, ir visi gauna žinutes: „Dabar Bazilei chemija, labai prašome maldos" ir t. t.

O Karolis *(vyras)* buvo tyliame buvime, tyliame palaikyme. Visų procedūrų jis nematė, nelabai žinojo. Tik sakė, kad jam labai sunku būti namie tuo metu, kai mūsų nėra. Jis – kitokio būdo žmogus nei aš. Aš stengiausi priimti jį ir tada, ir dabar – iš naujo – priimti jo buvimą, jo pasimetimą ligoninėje.

Kadangi su Bazile mes tik dviese galėjome ten gyventi, mano aplinkos žmonių, draugų beveik neliko. Kas nors ateidavo aplankyti. Viena draugė vis ateidavo. Bet atėjo daug naujų žmonių – kažkokie giminės, su kuriais niekada

nesusitikdavome, kažkokie vienąkart gyvenime matyti žmonės, pažįstami, kurie tapo draugais... O seni žmonės tiesiog išėjo. Tempas buvo labai didelis, gydymas intensyvus ir agresyvus, jis reikalavo ypatingo susitelkimo, daug jėgų. Aš tiesiog dariau tai, ką reikėjo. Negalvojau.

O Bazilė jautėsi labai blogai? Tavęs tikriausiai reikėjo ne tik visos, bet dvigubai visos.

Taip. Jaučiausi keistai. Tarsi viskas taip ir turėjo būti. Mums turėjo būti taip sunku. Ir buvo sunku. Apie prognozes mums iš viso nieko nesakė, nes situacija buvo tikrai bloga. Gal tik dabar aš ir suvokiau, kokia bloga buvo mūsų situacija. Galimybių nebuvo jokių.

Mūsų diena trukdavo visą parą. Mama atvažiuodavo į Kauną. Ji labai padėjo. Vyras atvažiuodavo savaitgaliais. Mama – vis su rožančiumi. O aš tiesiog atsidaviau procedūroms. Ėjau į visas procedūras, nors dažnai mamos pasirenka į daugelį procedūrų neiti. Kodėl? Nes ten kraujas, skysčiai, atvėrimai, kateterizacijos. Ne verkiantis vaikas, o... Kaip čia tau pasakyti? Rėkiantis, riaumojantis vaikas. Tai ne tik kateterio įvedimas į ranką, tai ir krūtinės kateteris. Reikia keisti krūtinės kateterio adatą – tai didelio spindžio, lenkta adata, ją reikia įdurti stipriai, iš visų jėgų. Dar ir chemijos leidimas į galvą, tiesiai į smegenis, ir dirbtinis maitinimas per zondą... Tai yra... Vau! Niekada negalėjau net sugalvoti, kad žmogus tiek gali. Tiek padaryti ir tiek padėti kitam žmogui – va tiek...

Nuolatinis viduriavimas, *pampersų* keitimas, nors vaikui jau treji, maitinimas per veną, nes vaikas nieko nevalgo, žaizdų, atsivėrusių opų, įsiveisusių grybelių tepimas ir pertepimas, palatos valymas naktimis servetėlėmis ir dezinfekciniu skysčiu – kad tik vaikas nepasigautų kokios nors infekcijos po transplantacijos... Tokios buvo mūsų dienos... Bazilei buvo atlikta kamieninių ląstelių transplantacija su vadinamąja

tandemine megachemija, kai vaikas vemia krauju, viduriuoja krauju. Net *siaubiakai* neperspjauna to, kas ten vyksta. Ir vyksta net nebūtinai tavo vaikui. Kai mama išbėga iš palatos ir rėkia, nes jos vaikas miršta... Joks siaubo filmas negali atkurti tokio klyksmo... Brigada visa subėga, o mama stovi ir rėkia, nes ji nebežino, ką daryti... O tavo vaikas klausia, kas ten vyksta... Beje, tą vaiką atgaivino... Viskas susilieja į tokį tankų audinį. Ir papasakoti apie tai gana sunku. Aš jaučiuosi net neverta pasakoti šių istorijų, nes yra daug sunkiau sirgusių, yra daug iškeliavusių. Iškeliavusių, su kuriais mes kartu gulėjome.

Kaip tuo metu jauteisi tu pati? Koks buvo tavo santykis su pasauliu, žmonėmis, Dievu?

Mano pasaulis mirė. Kai sužinojome diagnozę, atrodė, kad suskambo kažkoks varpas, ir pasaulis mirė. Viskas. Tas pasaulio mirimo jausmas yra išlikęs iki šiol. Pasaulis, kuris kažkada buvo, jau nebebus gyvas.

O Dievas? Ar nepykai ant jo, kad leidžia vykti tokiems siaubingiems dalykams?

Pykčio nejutau niekada. Vis atsirasdavo žmonių, kurie manęs paklausdavo apie pyktį, net skatindavo jį atrasti savyje. Bet aš nepykau. Buvo daug tarnavimo. Įėjau į tokią tarsi somnambulinę – tarpinę – būseną. Kreipiausi į kai kuriuos šventuosius. Daviau pažadus Dievui.

Jauteisi taip, tarsi būtum kitame pasaulyje?

Taip, tai yra kitas pasaulis. Tikrai taip. Taip gaila, kad dabar neberandu žodžių... Visada buvau žodžio žmogus, man žodžiai labai svarbūs. Bet dabar jie pradeda nykti. Tikrai ten buvo kitas pasaulis, tarsi pakabintas tarp dangaus ir žemės. Suprantu, tai banalu. Bet tai tikrai kažkoks prieangis... Vienas vienuolis, kuris ten lankydavo vaikus, yra pasakęs: „Čia taip tiršta Dievo." Tuomet norėjau jam atsakyti, kad čia Dievo nejaučiu visai. Bet kuo toliau, tuo labiau kvėpuoju jo žodžiais ir kartais net mintimis grįžtu į tą skyrių, ten randu nusiraminimą. O šį pasaulį man dabar sunku suprasti...

O geroji naujiena, kaip ją sužinojote?

Geroji naujiena atsirasdavo blyksniais. Vieno kito gydytojo komentaru. Pavyzdžiui: „Taip nebūna." Arba: „Kadangi taip

Geroji naujiena atsirasdavo blyksniais. Vieno kito gydytojo komentaru. Pavyzdžiui: „Taip nebūna.“ Arba: „Kadangi taip stabiliai einasi, viskas bus gerai.“

stabiliai einasi, viskas bus gerai.“ Bet aš buvau atsargi. Iki paskutinės akimirkos nežinojome, nes buvo išlikusios metastazės. Iki paskutinio posėdžio, kai buvo ištartas žodis „remisija“. Tada apsiverkiau. Iki to laiko man atrodė, kad Dievas skendi tyloje. Neturėjau jokių patvirtinimų. Žinojau tik, kad žmonės meldžiasi, rėmiausi į juos, į jų maldą. Aš net nepažinojau visų tų žmonių! Dabar man kartais kas nors parašo, kad už mus meldėsi ir iki šiol meldžiasi. Žinojau, kad Bazilės darželyje meldžiasi. Ir kai rinkome pinigus Bazilės imunoterapijai, daug žmonių aukojo, taip pat nepažįstamų. Paramos fondas „Rugutė“ padėjo mums surinkti tuos pinigus, Edita (*„Rugutės“ fondo įkūrėja, pati palaidojusi nuo onkologinės ligos mirusią dukrą*) kalbėdavo su manimi naktimis, palaikė. Beje, „Rugutė“ padėjo tikrai labai daug. Nupirko ir klausos aparatus, kurių Bazilei reikėjo, kai chemija ir spinduliai sunaikino jos klausą. Taigi tų žmonių buvo daugybė. Aišku, buvo ir Dievas, bet Jis buvo kažkaip pasislėpęs. O gal Jis buvo taip arti, kad jau tiesiog vyzdyje, jau manyje, ir aš negalėjau Jo matyti... Yra toks kvailas žmogaus užsifiksavimas ties kokiais nors senais būviais, senais santykiais, neatsivėrimas naujam visko atėjimui... To gal truputį gailiuosi. Bet tikiu, kad Dievas daro stebuklus ne tam, kad gailėtumės dėl praeities, o kad grįžtume į praeitį ir tuo pasidžiaugtume.

Kaip grįžote į šį – „normalų“ – pasaulį? Juk grįžote kitokios...

Kai grįžome, sėdėjome karantine, nes buvome po transplantacijos, spindulių. Spinduliukų, kaip sako sesutės. Tas žodis man visiškai disonuoja su tuo, ką ten mačiau, bet sesutės turi savo būdą pagražinti, taigi mes iki šiol taip pat vadiname spinduliukais. Bazilė sunkiai vaikščiojo, po operacijos buvo nustojusi kalbėti, nelaikė galvos. Ėjome pas įvairius specialistus. Buvo visokių komentarų, kad ir tas negerai, ir kitkas negerai, ir to trūksta, ir šitą dar reikia padaryti... Aš dabar jų klausau selektyviai. Atsirado tokia dieviška, saldi migla, kuri mane saugo. Tarsi toks švelnumas, glostantis mane. Daug žodžių manęs nebežeidžia. Kai girdžiu visus tuos komentarus apie savo vaiką ir kai ta migla – tas tankis – sklando, jis leidžia remtis tikėjimu, kuris ateina iš aukščiau. Nes iš ten – iš Dangaus – ateinantis tikėjimas yra toks begalinis... Dvasinių patirčių mūsų gyvenime yra tiek tanku, kad aš negaliu į jas nusispjauti, negaliu nuvilti Kristaus, kuris tiek dėl mūsų padarė...

O kas atsitiko tavo profesijai?

Ji kažkur yra. Aš labai atsigaunu mene. Ateinu į parodą ir tiesiog prakvėpuoju. Tikiu, kad kūryba yra Dievo meilės apraiška. Kūrybiškumas eina iš Dievo. Į parodas einu su Bazile, ir mes abi ten paskęstame meilėje. Bazilė man sako: „Mama, aš taip tave myliu! Ačiū, kad parodei man tokią parodą, kokia nuostabi paroda!“. Norėčiau rasti savo vietą mene. Nežinau, kokia forma. Man tikriausiai nelabai tiktų buvusios formos. Kažkaip sugebėjau baigti meno terapiją iki Bazilei susergant. Neatmetu galimybės savanoriauti ar dirbti onkologiniame skyriuje taikant meno terapiją. Jei tik pasitaikytų galimybė, eičiau.

Tu išgyvenai daug skausmo, ir gal tik tas Dievo tankis aplinkui tave saugojo. Ką skausmas tavyje pakeitė? Kas mirė, kas bando naujai gimti?

Bando naujai gimti kantrybė, meilė kitoniškumui, sau, pasauliui, žmonėms, Dievui... Bet galiu pasakyti, kad meilė Dievui yra malonė. Tokia malonė, kad ją išgyvenęs tik verki. Tik verki. Manau, kad jei ta malonė tęstųsi, visą laiką verktum iš meilės. Tave taip sukrečia – kiekvieną ląstelę – kad kūnas neatlaikytų. Mano kūnas neatlaiko. Man labai gaila, kad turiu tokį silpną kūną... Ir savo ligą (*Kornelija serga epilepsija*)... Bet aš dėkoju ir už savo ligą, nes dėl jos išpuikimo manyje yra šiek tiek mažiau. Nors daug jo turiu, bet šiek tiek mažiau...

O vaiko liga man irgi duoda naują mane. Aš būčiau pražuvusi. Ji mane išgelbėjo. Būčiau sulindusi į tokį ydingą buvimą žmogumi. Aišku, mano buvimas ir yra toks, bet ten, kur ateina Bazilė, ateina ir švelnumas. Ji – tokia paslaptis. Yra tiek daug paslapčių ir joje pačioje, ir jos išgyvenimo istorijoje. Jos ir Dievo, mano ir Dievo paslapčių. Ji stebina ir vis mus išmuša iš vėžių. Ji išgyvena artumą su Dievu, daug meldžiasi. Gal prisižiūrėjo, kad aš vis ką nors sukalbu... Bažnyčioje jaučiasi laisvai, meldžiasi garsiai, šlovina, kad visi girdėtų. Laužo taisykles. Manyje ji sulaužė labai daug taisyklių. Nežinau, ar tos paslaptys bus atskleistos. Gal aš bijau klausti. Mokausi būti taip, kaip yra.

Kalbėjosi Vilma Grigienė